

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTITIE EN WERK

MEMORIE VAN TOELICHTING

Voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, wat betreft het taalgebruik bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges

Samenvatting

Het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (hierna: DBRC-decreet) regelt de juridictionele procedure bij de vier onafhankelijke Vlaamse administratieve rechtscolleges, met name het Handhavingscollege, de Raad voor Vergunningsbetwistingen, de Raad voor Verkiezingsbetwistingen en de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen. Het DBRC-decreet bevat voor deze Vlaamse bestuursrechtscolleges momenteel geen uitdrukkelijke regeling van het taalgebruik. Met het oog op de rechtszekerheid, het garanderen van de rechten van verdediging en de verdere optimalisatie van de procedure bij deze bestuursrechtscolleges, introduceert dit voorontwerp van decreet een taalregeling bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges. Daartoe expliciteert het DBRC-decreet voortaan dat het Nederlands geldt als taal van de rechtspleging, de zittingen en alle processtukken.

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Afkortingen

In deze toelichting worden de volgende afkortingen gehanteerd:

- DBRC: de dienst van de Bestuursrechtscolleges;
- DBRC-decreet: het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges;
- DBRC-Procedurebesluit: het besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse Bestuursrechtscolleges.

2. Situering

Dit voorontwerp van decreet introduceert een uitdrukkelijke en uniforme regeling van het taalgebruik in de procedures voor de Vlaamse Bestuursrechtscolleges. Momenteel ontbreekt immers een uitdrukkelijke taalregeling bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges waarin wordt bepaald wat de taal van de rechtspleging bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges is en in welke taal partijen processtukken kunnen of moeten indienen. De Vlaamse bestuursrechtscolleges vallen ook niet onder het toepassingsgebied van andere taalregimes zoals bijv. de Taalwet Gerechtszaken, de Taalwet Bestuurszaken of artikel 35 en 36 van de Gewone Wet Hervorming Instellingen.

3. Inhoud

3.1. Probleemstelling en omgevingsanalyse

De taal van de rechtspleging bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges wordt vandaag niet expliciet geregeld in het DBRC-decreet. De afwezigheid van taalregeling leidt tot rechtsonzekerheid en vraagstukken over de wijze waarop de bestuursrechtscolleges met deze processtukken en eventuele vertalingen ervan moeten omgaan maar ook tot problemen in het licht van de rechten van verdediging van de procespartijen. Op dit moment kan er bij een rechtzoekende twijfel rijzen over de taal waarin processtukken kunnen of moeten worden ingediend en kan leiden tot onduidelijkheid over de taal die zij mogen verwachten in de processtukken van de andere procespartijen zodat zij zich gedegen kunnen voorbereiden en verweer kunnen voeren.

Zo zal de afwezigheid van een uitdrukkelijke taalregeling in het bijzonder een probleem vormen voor buitenlandse studenten die zonder bijstand van een advocaat een beroep indienen bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen. Meer dan eens gingen deze studenten er immers vanuit dat verzoekschriften bij deze Raad ingediend konden worden in het Engels. Ook bij de andere Vlaamse bestuursrechtscolleges wordt wel vaker een verzoekschrift ingediend in een andere taal dan het Nederlands, terwijl deze bestuursrechtscolleges een Nederlandstalig karakter hebben. Ze zijn opgericht door en voor de Vlaamse gemeenschap of het Vlaamse gewest.

3.2. Beleidsmaatregelen en doelstelling

Er wordt voorgesteld om te voorzien in een uitdrukkelijke en uniforme taalregeling voor de procedure bij alle Vlaamse bestuursrechtscolleges. In het DBRC-decreet wordt met name geëxpliciteerd dat het Nederlands geldt als taal van de rechtspleging, voor alle processtukken en de zittingen.

De betrokken taalregeling draagt bij aan een duidelijke, rechtszekere en transparante rechtsbescherming voor alle rechtzoekenden bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges. Een taalregeling vrijwaart bovendien de rechten van verdediging van zowel de rechtzoekende als van de overheid wiens beslissing wordt aangevochten. Bij een heldere taalregeling is het immers voor alle procespartijen

duidelijk in welke taal zij zelf moeten procederen en aan welke taal zij zich mogen verwachten in de processtukken van de andere procespartijen zodat zij zich gedegen kunnen voorbereiden en verweer kunnen voeren.

Daarnaast is ook het functieprofiel van de bestuursrechters en DBRC-personeelsleden niet afgestemd op de behandeling van anderstalige procedures en processtukken. Zo is een grondige kennis van een andere taal dan het Nederlands niet formeel vereist en ook niet nodig gezien het Nederlandstalig karakter van de Vlaamse bestuursrechtscolleges dat is afgestemd op hun bevoegdheid binnen de Vlaamse gemeenschap of het Vlaamse gewest. Bijgevolg kan niet van de bestuursrechters worden verwacht dat zij over de vereiste vaardigheden beschikken om anderstalige processtukken te verwerken en tegen die achtergrond juridische vraagstukken op te lossen. Ook aan deze problematiek komt de taalregeling aldus tegemoet.

Tot slot draagt deze regeling bij tot een grotere eenvormigheid van de procedure bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges, aangezien voortaan voor alle Vlaamse bestuursrechtscolleges wordt verduidelijkt dat het Nederlands de taal van de rechtspleging is, zowel bij het instellen van het beroep, de redactie van (andere) processtukken, als ter zitting.

3.3. Impactanalyse

Het voorliggend ontwerp van decreet heeft de volgende impact:

a) maatschappelijke impact

Er is een maatschappelijke impact in die zin dat voortaan voor elke procespartij bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges duidelijkheid bestaat over de taal waarin zij processtukken zal moeten indienen en welke taal tijdens de rechtspleging gehanteerd zal worden.

b) impact op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel

De impact op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel is beperkt.

Het valt immers redelijkerwijs te verwachten dat de taalregeling waarin dit decreet voorziet, de rechten van verdediging van de procespartijen beter zal vrijwaren. Bij een heldere taalregeling is het immers voor alle procespartijen duidelijk in welke taal zij zelf moeten procederen en aan welke taal zij zich mogen verwachten in de processtukken van de andere procespartijen zodat zij zich gedegen kunnen voorbereiden en verweer kunnen voeren. Op deze manier komt het voorliggende ontwerp van decreet aldus tegemoet aan het recht op behoorlijke rechtsbedeling.

De taalregeling leidt er evenwel toe dat procespartijen steeds in het Nederlands zullen moeten procederen bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges. Niettemin zal aan deze situatie verholpen worden door een partij de mogelijkheid te bieden om een eerste processtuk dat in een andere taal dan het Nederlands werd ingediend, binnen een termijn van acht dagen alsnog in het Nederlands te laten indienen (door het te laten vertalen). Bovendien zal in het aansluitende besluit van de Vlaamse

Regering bij dit decreet een regeling voor tolken ter zitting worden ingevoerd voor alle bestuursrechtscolleges. Door deze mogelijkheden wordt de verplichting om voortaan volledig in het Nederlands te procederen voor de Vlaamse bestuursrechtscolleges aanzienlijk verzacht.

c) budgettaire impact

Het voorliggend voorontwerp van decreet heeft geen budgettaire impact.

d) bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

Er is geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel.

e) impact op de leefwereld van kinderen en jongeren tot 25 jaar

Concreet heeft dit voorontwerp van decreet een (zekere) impact op de belangen van jongeren tot 25 jaar zodat een impactanalyse van de effecten van de voorgenomen decretale ingreep op de leefwereld van kinderen en jongeren tot 25 jaar vereist is (JoKER).

Overeenkomstig artikel 7 van het Jeugddecreet is een JoKER een openbaar document dat ten minste de volgende informatie bevat:

- 1° een beschrijving van het **effect van de voorgenomen beslissing** op de situatie van het kind of de jongere;
- 2° een beschrijving van het effect op de situatie van het kind of de jongere **zonder de voorgenomen beslissing**;
- 3° **alternatieven** voor de voorgestelde beslissing, inzonderheid een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen van de beslissing voor de situatie van het kind of de jongere te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen.

In de hierna volgende passages wordt de impact van de decretale ingreep ingeschat en geanalyseerd.

- *Contextschets*

Voor een uitgebreide contextschets en een probleembeschrijving van de redenen voor het decretaal optreden verwijzen we naar bovenstaande titels: 2. 'Situering', 3.1. 'Probleemstelling' en 3.2. 'Beleidsmaatregelen en doelstelling'.

- *Participatietraject en consultatie*

Er is geen specifieke consultatie van jongeren gebeurd.

Behoudens enkele (zeer) uitzonderlijke gevallen, waarbij de indieners van het beroep onvoldoende bekend zijn met de vaststaande rechtspraak dat processtukken bij de RSTVB niet kunnen worden ingediend in het Engels, alsook de procedure ter zitting wordt gevoerd in het Nederlands, moet worden vastgesteld dat dit voorontwerp van decreet feitelijk een consolidatie is van de vaststaande

rechtspraak en -praktijk en juist tot doel heeft de kenbaarheid en rechtszekerheid in hoofde van een anderstalige, rechtzoekende student te bevorderen. Aldus is de impact van dit voorontwerp van decreet uiterst beperkt, zo niet verwaarloosbaar, waardoor het niet aangewezen lijkt om nog een aparte bevraging te organiseren van anderstalige studenten.

- *Omschrijving van de (vermoedelijke) effecten van het voorontwerp op de situatie van jongeren*

Het voorontwerp van decreet heeft een impact op anderstalige studenten in het hoger onderwijs (bv. Erasmus-studenten) die een procedure starten bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen. Deze groep studenten bestaat voornamelijk uit jongeren van 18 tot 25 jaar oud.

Het voorontwerp raakt in zekere zin aan de belangen van deze studenten, aangezien het decreet bepaalt dat het Nederlands gedurende de hele procedure geldt als taal van de rechtspleging.

Deze wijziging heeft evenwel **een positieve impact** op de situatie van studenten. Het gebrek aan een expliciete taalregeling in het DBRC-decreet, zorgt vandaag voor rechtsonzekerheid, waaraan de voorgestelde regeling zou verhelpen. De student kan momenteel niet eenvoudig opzoeken welke taalregels al dan niet van toepassing zijn tijdens de procedure. Aldus biedt onderhavig voorontwerp van decreet meer duidelijkheid en transparantie naar alle betrokken partijen, niet in het minst naar de rechtzoekende student.

Ook de wapengelijkheid tussen alle partijen wordt zo gegarandeerd, aangezien de voorgestelde wijzigingen voor alle partijen duidelijkheid bieden over de te verwachten taal in de verzoekschriften. Dit garandeert dat de processtukken tijdens het schriftelijke deel van de rechtspleging door iedereen begrepen worden.

Daarnaast biedt dit voorontwerp van decreet de student de kans om alsnog een verzoekschrift in het Nederlands in te dienen binnen een termijn van acht dagen, terwijl dergelijke mogelijkheid momenteel niet bestaat. Deze mogelijkheid houdt dus een verbetering in voor studenten ten opzichte van de bestaande situatie.

Een student die het Nederlands niet machtig is, zal evenwel bijstand moeten zoeken van een persoon die het Nederlands wel voldoende machtig is om zijn processtukken te laten opstellen of vertalen naar het Nederlands. De student kan echter vrij bepalen wie hem hierbij helpt, zodat dit ook niet noodzakelijk leidt tot een onoverkomelijke (financiële) drempel. De student kan immers kiezen of hij een beroep doet op een kennis, een medestudent, een vertaalbureau, een (pro deo) advocaat of andere vertaalmogelijkheden. Specifiek voor de zitting bepaalt het DBRC-Procedurebesluit daarnaast dat de partij die aannemelijk maakt dat ze de taal van de rechtspleging onvoldoende beheerst, zich op de zitting kan laten bijstaan door een vertaler-tolk.

De impact van deze ingreep is hoe dan ook vrij beperkt, aangezien het indienen van processtukken in het Engels – de voorkeurstaal van anderstalige studenten – op heden ook al niet toegelaten was. In die zin vormt het huidige voorontwerp van decreet grotendeels een codificatie van de reeds bestaande praktijk bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen.

Beperkingen met betrekking tot het taalgebruik tijdens de rechtspleging zijn overigens niet ongewoon bij de hoven en rechtbanken en bij andere administratieve rechtscolleges.¹ Zo zal de student dus ook tijdens een eventuele cassatieprocedure bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State worden geconfronteerd met beperkingen voor wat betreft het taalgebruik van de rechtspleging. De voorgestelde regeling is in die zin dus ook niet uitzonderlijk, wel in tegendeel: zij ligt in de lijn van de voorwaarden die worden gesteld in het kader van de rechtspleging bij (administratieve) rechtscolleges.

- *Impact zonder de voorgenomen beslissing (voortzetting bestaande toestand) en alternatievenonderzoek*

Het behoud van de huidige situatie, waarin er geen expliciete regeling betreffende het taalgebruik voor de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen is opgenomen in het DBRC-decreet, heeft verschillende nadelen. Zij zorgt met name voor rechtsonzekerheid bij de student en de hogeronderwijsinstellingen, omdat niet expliciet wordt verduidelijkt in welke taal de processtukken moeten worden ingediend. Bovendien heeft een buitenlandse student geen voordeel bij het behoud van de huidige situatie: de student kan op heden immers ook al geen processtukken in het Engels indienen.

Het gekozen alternatief houdt in dat processtukken in het Nederlands moeten worden ingediend en de rechtspleging in het algemeen voor de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen in het Nederlands wordt gevoerd. Ter verzachting van deze verplichting wordt evenwel toegelaten dat het eerste processtuk, zoals het verzoekschrift ingediend door een rechtzoekende student, dat aanvankelijk niet in het Nederlands was ingediend, alsnog binnen een termijn van acht dagen in het Nederlands mag worden ingediend (de verzoekende partij kan dan eigenhandig in een vertaling voorzien; een mogelijkheid die thans niet bestaat). Hierboven werden reeds verschillende voordelen van deze ingreep aangehaald. Daarnaast zorgt de ingreep voor een sensibilisering van de student. Op voorhand zijn de gestelde verwachtingen transparant en duidelijk, en is er een mogelijkheid om de indiening van een verzoekschrift in de verkeerde taal alsnog recht te zetten. Door deze nieuwe mogelijkheid om binnen acht dagen alsnog het verzoekschrift in het Nederlands in te dienen, wordt de doorlooptijd enigszins verlengd. Niettemin is deze verlening verantwoord in het licht van de vooropgestelde doelstelling om de student de mogelijkheid te bieden om alsnog op ontvankelijke wijze beroep in te stellen bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen.

- *Monitoring en evaluatie*

De procedureregels die gelden bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges, worden regelmatig geëvalueerd en geoptimaliseerd, zoals ook duidelijk blijkt uit de talloze wijzigingen die werden doorgevoerd aan het DBRC-decreet en het DBRC-procedurebesluit in de afgelopen jaren. De voorgestelde regeling zal als dusdanig dus ook naar alle waarschijnlijkheid het voorwerp uitmaken van een toekomstige evaluatie. Gelet op de beperkte impact van het voorliggend ontwerp van decreet, die grotendeels een consolidatie vormt van de reeds bestaande rechtspraak en rechtspraktijk, die niet toelaat dat processtukken in het Engels kunnen worden

¹ Zie bv. de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken, BS 15 juni 1935; art. 64 e.v. wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

ingediend, lijkt het voorschrijven van een specifieke, bijkomende evaluatie van de voorgestelde regeling dan ook niet opportuun.

Zie verder ook hieronder punt 3.4 'Implementatie'.

3.4. Implementatie

- Uitvoering en inwerkingtreding

Er zullen nog een aantal flankerende maatregelen bij de taalregeling uit dit ontwerp van decreet worden opgenomen in het aansluitende besluit van de Vlaamse Regering dat het DBRC-Procedurebesluit zal wijzigen of aanvullen. Daarvoor zal een beroep worden gedaan op artikel 20 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en op de machtiging aan de Vlaamse Regering opgenomen in het bestaande artikel 17 van het DBRC-decreet om nadere regels vast te stellen voor de vormvereisten en ontvankelijkheid van de verzoekschriften en voor de rechtspleging voor de Vlaamse bestuursrechtscolleges, waaronder de regels betreffende het beroep op getuigen, deskundigen en tolken, met inbegrip van de regeling voor het getuigengeld, de kosten en erelonen van de deskundigen en de kosten van de tolken (art. 17, 6° DBRC-decreet).

Zo zal er in dit besluit onder meer nog worden voorzien in een algemene tolkenregeling voor de verschillende Vlaamse bestuursrechtscolleges

Dit decreet kan overigens pas in werking treden wanneer de nodige aanpassingen aan het DBRC-Procedurebesluit zijn doorgevoerd door het voormelde besluit van de Vlaamse Regering. Vandaar dat de machtiging wordt verleend aan de Vlaamse Regering om te bepalen wanneer het decreet in werking zal treden.

- Overgangsbepaling

De nieuwe taalvereisten zijn voor het eerst van toepassing op de beroepen die worden ingediend bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges vanaf de dag van de inwerkingtreding van dit decreet, zoals zal worden bepaald door de Vlaamse Regering. Op de hangende beroepen en op eventuele aanvullende vorderingen die vanaf de inwerkingtreding worden ingediend en waarvan de hoofdvordering is ingediend voor de voormelde datum van de inwerkingtreding, is de taalregelgeving niet van toepassing.

4. Totstandkomingsprocedure

Volgende adviezen werden gevraagd en zijn inmiddels verleend:

- Wetgevingstechnisch en taalkundig advies (12 mei 2025, nr. 2025/167);
- JoKER advies (26 mei 2025);
- Inspectie van Financiën (26 mei 2025, nr. TM/2025001760);
- Raad van State, afdeling Wetgeving (2 oktober 2025, nr. 77.916/16).
- Inspectie van Financiën (6 december 2025, nr. TM/2025005062);

In antwoord op het JoKER advies van 19 mei 2025 verduidelijkt de MvT:

- waarom er geen consultatie van jongeren is gebeurd;
- welke mogelijke negatieve impact het voorontwerp van decreet kan hebben op jongeren en hoe deze verholpen of opgevangen dient te worden.
- hoe jongeren en/of hun vertegenwoordigers gehoord zullen worden in de devaluatie van deze maatregelen;

De opmerking over de wettigheid en regelmatigheid van het voorontwerp van decreet in advies van de Inspectie van Financiën van 26 mei 2025 kan als volgt worden weerlegd:

- De Raad van State sprak zich in een arrest van 2012 uit over het taalgebruik in de procedures voor Raad voor Vergunningsbetwistingen.² De Raad van State oordeelde dat de Raad voor Vergunningsbetwistingen weliswaar onder het grondwettelijk begrip “gerechtszaken” valt, maar dat de Taalwet Gerechtszaken³ niet van toepassing is. Die wet regelt enkel het gebruik van de talen in gerechtszaken voor de hoven en rechtbanken van de rechterlijke orde. Verder stelde de Raad van State dat noch de Taalwet Bestuurszaken⁴, noch het Decreet taalgebruik tussen bestuursdiensten en particulieren⁵ van toepassing zijn op de Raad voor Vergunningsbetwistingen, nu zij het taalgebruik in bestuurszaken regelen en niet het taalgebruik in gerechtszaken voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen die uitspraak doet over jurisdictionele beroepen. Bovendien moeten dergelijke beperkingen op de principiële taalvrijheid uit artikel 30 van de Grondwet steeds restrictief worden ingevuld. Er is bijgevolg momenteel geen uitdrukkelijke taalregeling van toepassing op de rechtspleging bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges. Om die reden wordt ervoor gekozen om te voorzien in een uitdrukkelijke decretale regeling met betrekking tot het taalgebruik bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges.

Als gevolg van het advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State, advies nr. 77.916/16 van 2 oktober 2025 werden volgende wijzigingen doorgevoerd aan het ontwerp van decreet:

- In het door artikel 2 van het ontwerp ingevoegde artikel 16/2 van het DBRC-decreet werd een derde paragraaf toegevoegd waarin wordt aangegeven dat de taalregeling opgenomen in die bepaling geen afbreuk doet aan artikel 16*bis* van de BWHI, met name aan de waarborgen waarover personen in de gemeenten genoemd in artikel 7 en 8 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, beschikken Zie overweging nr. 4.1-4.2.2 in het advies van de afdeling Wetgeving.
- In het door artikel 2 van het ontwerp ingevoegde artikel 16/2 van het DBRC-decreet werd de ‘onontvankelijkheid’ als sanctie voor (eerste) processtukken die niet in het Nederlands zijn ingediend binnen de vooropgestelde termijn van acht dagen na de uitnodiging daartoe door de griffie, geschrapt. Dergelijke processtukken zullen daarentegen worden “geacht niet te zijn ingediend”. Deze sanctie komt overeen met de nietigheidssanctie en is qua juridisch taalgebruik

² RvS 12 oktober 2012, nr. 220.989.

³ Wet op het gebruik der talen in gerechtszaken, *BS* 22 juni 1935.

⁴ Wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, *BS* 2 augustus 1966.

⁵ Decreet 30 juni 1981 houdende aanvulling van de artikel 12 en 33 van de bij koninklijk besluit van 16 juli gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in de betrekkingen tussen de bestuursdiensten van het Nederlands taalgebied en de particulieren.

meer correct dan de sanctie van niet-ontvankelijkheid in deze context. Zie overweging nr. 6 in het advies van de afdeling Wetgeving.

- In artikel 3 van het ontwerp werd verduidelijkt dat de nieuwe taalregeling niet van toepassing is op aanvullende vorderingen die worden ingediend vanaf de datum van inwerkingtreding van het decreet indien de hoofdvordering is ingediend voor de datum van inwerkingtreding. Zie overweging nr. 7 in het advies van de afdeling Wetgeving.
- Aan artikel 4 van het ontwerp werd een uiterlijke datum van inwerkingtreding toegevoegd. Zie overweging nr. 8 in het advies van de afdeling Wetgeving.

Ten gevolge van de wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van het advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State, werd een tweede maal advies gevraagd aan de Inspectie van Financiën. De Inspectie van Financiën adviseerde op 6 december 2025 gunstig en formuleerde daarbij volledigheidshalve enkele bijkomende opmerkingen. De opmerking over de wettigheid en regelmatigheid van het ontwerp van decreet in het advies van de Inspectie van Financiën van 6 december 2025 kan als volgt worden weerlegd:

- Ook vandaag bestaan er reeds regelingen die voorzien in het recht om kosteloos een tolk ter zitting te krijgen in andere zaken dan strafzaken. Voorbeelden hiervan vindt men zowel binnen de Vlaamse bestuursrechtscolleges (met name bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen, zie art. 112/19 DBRC-Procedurebesluit) als erbuiten (bv. bij de hoven en rechtbanken, zie artikelen 30, laatste lid, en 32 van de Taalwet Gerechtszaken).
- Het advies benadrukt dat artikel 6.3 EVRM “de minimumrechten van een verdachte in een strafzaak” beschrijft. Deze stelling wordt niet verder uitgewerkt in het advies. De decreetgever wenst hier op zijn beurt te onderstrepen dat de procedures inzake bestuurlijke sancties bij het Handhavingscollege, gelet op hun punitief en repressief karakter, wel degelijk als een strafzaak in de zin van het EVRM en de rechtspraak van het EHRM moeten worden gekwalificeerd zodat het recht op een kosteloze tolk minstens bij het Handhavingscollege moet worden voorzien.⁶ Het voorliggende ontwerp van decreet opteert er daarentegen bewust voor om een uniforme regeling voor tolken te introduceren bij alle bestuursrechtscolleges.
- In het advies wordt voorts verwezen naar “artikel 30 van de Taalwet in Bestuurszaken” (*sic*). In het verleden oordeelde de Raad van State reeds dat noch de Taalwet Gerechtszaken, noch de Taalwet Bestuurszaken van toepassing zijn op de procedure van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (RvVb), die thans onder de koepel van de DBRC valt (zie RvS 12 oktober

⁶ Zie bijv. HHC/M/1819/0010 van 9 oktober 2018 (1718/MHHC/0020/M): “(...) [E]en alternatieve bestuurlijke geldboete [heeft] tot doel gedragingen, in strijd met een voorschrift dat wordt gehandhaafd met toepassing van titel XVI DABM en waarop overeenkomstig deze titel een straf is gesteld, te voorkomen en te bestraffen, en [is] een sanctie met een overwegend repressief karakter. Als gevolg van haar punitief karakter betreft het opleggen van dergelijke boete een strafvervolgung in de zin van artikel 6, lid 1 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna EVRM). Bij het opleggen ervan moet dan ook worden voldaan aan de procedurele en materiële waarborgen voor strafvervolgung en bestraffing, zoals vervat in de artikelen 6 en 7 EVRM”. Zie ook GwH 11 april 2023, nr. B.21.1: “De decreetgever beoogde, wat de rechtsbescherming in het kader van bestuurlijke handhaving in omgevingszaken betreft, gelet op het punitieve karakter van de bestuurlijke sancties die kunnen worden opgelegd, ten behoeve van de overtreder in zijn verhouding met het bestuur in uitgebreide rechtswaarborgen (zoals het vermoeden van onschuld en het recht op toegang tot de rechter), die onder meer uit de artikelen 6 en 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens voortvloeien, te voorzien” (met verwijzing naar Parl. St., Vlaams Parlement, 2006-2007, nr. 1249/1, pp. 16-17).

2012, nr. 220.989). Dit werd in het recente advies van de Raad van State bij dit ontwerp van decreet opnieuw (minstens impliciet) bevestigd.⁷

- Voor zover deze passage uit het advies evenwel lijkt te willen verwijzen naar de formulering van het principe van de taalvrijheid uit artikel 30 *van de Grondwet* (dat zich in de publieke sfeer beperkt tot de drie officiële landstalen) wenst de decreetgever aan te geven dat de voorliggende taalregeling precies het taalgebruik bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges beoogt te beperken, te verduidelijken en te faciliteren.

5. Bevoegdheid van het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap

De voorgestelde bepalingen regelen het taalgebruik in de procedures voor alle Vlaamse bestuursrechtscolleges waarvan de organisatie en de rechtspleging wordt geregeld door het DBRC-decreet. Gelet op de materiële bevoegdheid van de verschillende bestuursrechtscolleges hebben de bepalingen van dit ontwerp van decreet betrekking op bevoegdheden van zowel het Vlaamse Gewest als de Vlaamse Gemeenschap (weliswaar o.b.v. de impliciete bevoegdheden). De concrete toelichting van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap wordt hieronder uiteengezet.

Op basis van artikel 30 van de Grondwet is het gebruik van de in België gesproken talen vrij en kan het niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken. Deze bepaling geeft gestalte aan de vrijheid van taalgebruik en behoudt de bevoegdheid om een taalregeling in te voeren, als uitzondering op de principiële taalvrijheid, voor aan (de wetgevende macht van⁸) de federale overheid. Enkel in de publieke sfeer kunnen beperkingen op de taalvrijheid worden opgelegd, met name, slechts voor handelingen van het openbaar gezag en in gerechtszaken.

De grondwetgever heeft zelf in een (bijkomende) uitzondering op het uitgangspunt van artikel 30 voorzien door in artikel 129, §1 van de Grondwet te bepalen dat de Vlaamse en de Franse Gemeenschap met uitsluiting van de federale wetgever bij decreet het gebruik van de talen regelen voor de bestuurszaken, het onderwijs in de door de overheid opgerichte, gesubsidieerde of erkende instellingen en de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.⁹

Dit voorontwerp beoogt evenwel het taalgebruik te regelen van de rechtspleging bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges en de processtukken die bij deze

⁷ Dit kan worden afgeleid uit het feit dat de motivering over het aanwenden van de impliciete bevoegdheden onder meer stelt dat “geen andere taalregeling van toepassing is op de procedure en de rechtspleging bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges, zoals bijv. de Taalwet Gerechtszaken, de Taalwet Bestuurszaken of artikel 35 en 36 van de Gewone Wet Hervorming Instellingen”. In het advies bevestigt de Raad van State dat de voorwaarden voor een beroep op de impliciete bevoegdheden vervuld zijn, zonder bijkomende opmerkingen te formuleren over de inhoud van de motivering. Hiermee lijkt ze dus opnieuw te bevestigen dat de geciteerde taalwetgeving niet van toepassing is.

⁸ Deze bepaling bevat naast een voorbehoud binnen de federale bevoegdhedsverdeling ook een zgn. **wettigheidsbeginsel** dat inhoudt dat minstens de wezenlijke bestanddelen van een regeling rond het taalgebruik door de democratisch verkozen wetgever moeten worden vastgesteld.

⁹ Zie hierover K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, p. 143-150.

bestuursrechtscolleges worden ingediend. Daarmee wordt niet het taalgebruik in één van de domeinen bedoeld in artikel 129, §1 geregeld maar wel het taalgebruik in 'gerechtszaken' als bedoeld in artikel 30 van de Grondwet waarvoor in principe enkel de federale wetgever bevoegd is. Onder die term moet immers het optreden van rechtsprekende organen, van welke aard ook, worden begrepen waaronder ook de Vlaamse bestuursrechtscolleges.¹⁰

In advies nr. 51.130/1/AV van 22 mei 2012 stelde de afdeling Wetgeving van de Raad van State in dit verband het volgende:

"Wat betreft het gebruik der talen in gerechtszaken is geen enkele bevoegdheid overgedragen aan de gefedereerde overheden.

*Uit deze elementen volgt dat de **federale wetgever bevoegd is om het gebruik der talen in gerechtszaken te regelen**. Onder "gerechtszaken" dient het optreden van rechtsprekende organen, van welke aard ook, te worden verstaan.*

*Zoals dat ook reeds het geval was voor de initiële oprichting van de Raad voor Vergunningsbetwistingen als administratief rechtscollege, dient **de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor het regelen van de taal van de procedure in dat rechtscollege te kunnen worden verantwoord in het licht van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen**, dat wil zeggen dat de regeling noodzakelijk kan worden geacht voor de uitoefening van de eigen bevoegdheid van het Vlaamse Gewest, de aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en de weerslag van de betrokken bepalingen op de tot de federale bevoegdheid behorende aangelegenheid slechts marginaal is. Aangezien bij de initiële oprichting van de Raad niet in een bijzondere regeling van de taal van de procedure was voorzien, staat het thans aan de decreetgever om aan te tonen dat ook wat dat punt betreft aan de voorwaarden voor de toepassing van de impliciete bevoegdheden is voldaan, in het bijzonder wat betreft het marginaal effect van de regeling. Indien dat wel degelijk het geval is, dient de regeling overeenkomstig genoemd artikel 30 van de Grondwet bij wetgevende akte te worden vastgesteld."* (eigen benadrukking)

Uit de bovenstaande passage uit de adviespraktijk en uit de rechtsleer blijkt, dat aldus dat de bevoegdheid van de federale wetgever om het taalgebruik in gerechtszaken te regelen, echter niet uitsluit dat de gemeenschappen en gewesten die bevoegdheid kunnen betreden, maar slechts voor zover voldaan is aan de toepassingsvoorwaarden van artikel 10 van de BWHI.¹¹ Daartoe is vereist dat een aan te nemen regeling noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van de gemeenschap of het gewest in kwestie (i), dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling (ii) en dat de weerslag van de betreffende bepalingen

¹⁰ Zie Adv.RvS nr. 51.130/1/AV van 22 mei 2012 over een voorstel van decreet 'houdende wijziging van diverse bepalingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, wat de Raad voor Vergunningsbetwistingen betreft', *Parl.St.* Vlaams Parlement 2011-2012, nr. 1509/2.

¹¹ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 149 en J. VELAERS, "Het gebruik der talen", in B. SEUTIN (ed.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, die Keure, 2016, p. 515.

op de aangelegenheid die aan de federale overheid is toevertrouwd, slechts marginaal is (iii).¹²

Bijgevolg zal hieronder worden aangegeven dat voor de regeling van het taalgebruik bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges aan de voorwaarden uit artikel 10 van de BWHI is voldaan. De Vlaamse decreetgever kon dan ook uitzonderlijk een aangelegenheid regelen die toekomt aan de federale wetgevende macht, met name de bevoegdheid opgenomen in artikel 30 van de Grondwet om beperkingen op de vrijheid van taalgebruik in te voeren voor gerechtszaken.

(i) De regeling van het taalgebruik bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges is noodzakelijk voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Vlaamse gemeenschap en het Vlaamse gewest. Het gebrek aan taalregeling bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges leidt momenteel immers tot onduidelijkheid en kan zelfs afbreuk doen aan de rechten van verdediging van bepaalde procespartijen. Vandaar dat een heldere, eenvoudige en logische taalregeling noodzakelijk is voor een rechtszekere procedure bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges. Voor de oprichting en procedurele organisatie van deze bestuursrechtscolleges is in het verleden reeds een beroep gedaan op artikel 10 van de BWHI om af te wijken van 161 van de Grondwet. De regeling van het taalgebruik in de procedure bij deze rechtscolleges sluit hierbij aan en houdt nauw verband met de op- en inrichting van de Vlaamse bestuursrechtscolleges en met het vaststellen van de vormvereisten van de rechtspleging erbij. Bovendien is geen enkele andere taalregeling van toepassing op de procedure en de rechtspleging bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges zoals bijv. de Taalwet Gerechtszaken, de Taalwet Bestuurszaken of artikel 35 en 36 van de Gewone Wet Hervorming Instellingen.

(ii) De betrokken aangelegenheid leent zich tot een gedifferentieerde regeling aangezien de Vlaamse Gemeenschap door de grondwetgever reeds bevoegd werd gemaakt om de taal in de publieke ruimte te regelen, met name voor de bestuurszaken, het onderwijs in de door de overheid opgerichte, gesubsidieerde of erkende instellingen en de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede akten en bescheiden van de ondernemingen (artikel 129 GW). Er bestaat bijgevolg al differentiatie in de taalregelgeving in de verschillende gemeenschappen en gewesten en de federale overheid. Bovendien is er reeds een afwijkende rechterlijke procedure bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges die zit opgenomen in het DBRC-decreet en het DBRC-Procedurebesluit. Het regelen van de proceduretaal, de rechtspleging en de taal van de processtukken die bij deze bestuursrechtscolleges worden ingediend sluit dan hier dan ook logischerwijs bij aan en kan de differentiatie in de regeling van het taalgebruik in gerechtszaken specifiek verantwoorden.

(iii) Tot slot, is de weerslag op de federale bevoegdheid om het taalgebruik voor gerechtszaken te regelen, uiterst beperkt of marginaal. Het betreft een zeer specifieke taalregeling die enkel geldt bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges waarvoor momenteel nog geen taalregeling bestaat en waarop geen enkele andere

¹² Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en vaste adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State. Zie resp. bijv. GwH 27 januari 2011, nr. 8/2011, overw. B.8.1-B.8.10.3 en o.a. Adv.RvS 17 oktober 2013, nr. 53.889/AV/1 over een voorontwerp van decreet 'betreffende de omgevingsvergunning'; Adv.RvS 17 oktober 2013, nr. 53.941/AV/3 over een voorontwerp van decreet 'betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges'.

taalregeling van toepassing is. Naar analogie met de Nederlandstalige hoven en rechtbanken zullen de Vlaamse bestuursrechtscolleges ééntaligheid als uitgangspunt hebben. Er is bijgevolg geen impact op enige andere bestaande taalregeling die de federale wetgever heeft voorzien.

6. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 (bevoegdheidsbepaling)

Het betreft een taalregeling voor alle Vlaamse bestuursrechtscolleges zodat de maatregelen in dit decreet betrekking hebben op zowel gewest- als gemeenschapsmateries.

Artikel 2 (artikel 16/2 DBRC-decreet – invoering taalregeling)

Deze bepaling voegt een nieuw artikel 16/2 van het DBRC-decreet in waarin een algemene en principiële taalregeling wordt uitgewerkt voor de rechtspleging en de zittingen bij de Vlaamse Bestuursrechtscolleges maar ook voor de taal waarin de ingediende processtukken moeten zijn opgesteld. Overtuigingsstukken vallen buiten het toepassingsbereik van deze bepaling.

De processtukken worden bij de Vlaamse bestuursrechtscolleges ingediend in het Nederlands. Indien een eerste processtuk van een partij in een andere taal dan het Nederlands is ingediend, biedt de griffier via een beveiligde zending de mogelijkheid om het processtuk alsnog in het Nederlands in te dienen binnen acht dagen na de betekening van deze beveiligde zending. Binnen deze termijn kan de partij een vertaling van haar eerste processtuk indienen. Als een dergelijk processtuk niet tijdig, binnen de voormelde termijn van acht dagen, in het Nederlands wordt ingediend, wordt het geacht niet te zijn ingediend. Een tweede processtuk van een partij dat in een andere taal dan het Nederlands wordt ingediend, wordt steeds geacht niet te zijn ingediend. Gelet op verplichte taal van de rechtspleging, zal het uit het debat worden geweerd door het betrokken bestuursrechtscollege.

De taal van de rechtspleging voor de Vlaamse bestuursrechtscolleges is het Nederlands. Op die manier geldt de taalvereiste voor de volledige procesvoering en voor alle actoren. De procespartijen alsook de griffie en het betrokken bestuursrechtscollege zelf dienen zich, los van processtukken, dus ook in andere schriftelijke en mondelingen communicatie tijdens de rechtspleging (akten en verklaringen) te houden aan de taal van de rechtspleging.

Ook de zittingen bij de verschillende rechtscolleges vinden plaats in het Nederlands. De Vlaamse Regering kan in het verlengde hiervan, op grond van de machtiging in artikel 17, 3° van het DBRC-decreet, ervoor opteren om in een algemene tolkenregeling te voorzien.

De derde paragraaf van het nieuwe artikel 16/2 benadrukt dat de betrokken taalregeling, opgenomen in de eerste en tweede paragraaf, geen afbreuk doet aan artikel 16*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (hierna: BWHI).

Artikel 16bis BWHI, zoals gewijzigd bij artikel 2 van de bijzondere wet van 19 juli 2012 houdende wijziging van artikel 16bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van artikel 5bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, luidt als volgt:

"De decreten, reglementen en administratieve handelingen van de gemeenschappen en de gewesten en de handelingen, reglementen en verordeningen van de plaatselijke besturen mogen geen afbreuk doen aan de op 14 oktober 2012 bestaande waarborgen die de Franstaligen genieten in de gemeenten genoemd in artikel 7 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, en de Nederlandstaligen, respectievelijk Franstaligen en Duitstaligen genieten in de gemeenten genoemd in artikel 8 van diezelfde wetten."

Vóór de wijziging door het de bijzondere wet van 19 juli 2012, bepaalde artikel 16bis BWHI:

"De decreten, reglementen en administratieve handelingen mogen geen afbreuk doen aan de op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze bepaling bestaande garanties die de Franstaligen genieten in de gemeenten genoemd in artikel 7 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, en de Nederlandstaligen, respectievelijk Franstaligen en Duitstaligen genieten in de gemeenten genoemd in artikel 8 van diezelfde wetten."

Uit de parlementaire voorbereiding van die bepaling kan worden afgeleid dat aan het woord 'garanties' (sinds de wijziging in 2012: waarborgen) een ruime uitlegging moet worden gegeven. De scharnierdatum vanaf wanneer een regeling die kan worden begrepen als een garantie, onder de *standstill*, verankerd in artikel 16bis van de BWHI, valt is bijgevolg de datum van inwerkingtreding van artikel 16bis van de BWHI, namelijk 1 januari 2002.¹³ Voor zover de beroepen waarvoor de Vlaamse bestuursrechtscolleges momenteel bevoegd zijn, op dat ogenblik behoorden tot de rechtsmacht van de afdeling Bestuursrechtspraak de Raad van State, moet de regeling opgenomen in het op dat ogenblik geldende artikel 66, eerste en tweede lid, van de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State als een garantie in de zin van artikel 16bis BWHI worden beschouwd.

Het toenmalige eerste en tweede lid van artikel 66 van de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State luiden als volgt:

"De partijen die niet onderworpen zijn aan de wetgeving op het gebruik van de talen in bestuurszaken, mogen voor hun akten en verklaringen de taal gebruiken welke zij verkiezen."

"Zo nodig, en inzonderheid op verzoek van een der partijen, wordt beroep gedaan op een vertaler ; de kosten van vertaling zijn ten laste van de Staat."

In afwijking van de taalregeling waarin artikel 16/2 van het DBRC-decreet voorziet, kunnen Franstaligen en Duitstaligen die een speciale regeling genieten in de gemeenten genoemd in artikelen 7 en 8 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966 en die optreden als procespartij bij

¹³ Parl. St. Senaat 2000-01, nr. 2-709/7, 21 en 157.

een Vlaams bestuursrechtcollege, bijgevolg een processtuk indienen in, naargelang het geval, het Frans of het Duits. Tijdens de zittingen kunnen zij, naargelang het geval, gebruik maken van het Frans of het Duits. Zo nodig, en inzonderheid op verzoek van een der partijen, wordt beroep gedaan op een vertaler of een tolk. De kosten van de vertaling zijn ten laste van de DBRC.

Artikel 3 en 4 (slotbepalingen – inwerkingtreding en overgangsbepaling)

Dit decreet kan pas in werking treden wanneer de nodige aanpassingen aan het DBRC-Procedurebesluit zijn doorgevoerd. Om die reden voorziet artikel 3 van dit decreet in een delegatie aan de Vlaamse Regering om te bepalen wanneer het decreet in werking zal treden met een uiterlijke datum van inwerkingtreding die is vastgelegd op 1 januari 2027.

Voorts wordt voorzien in een overgangsregeling. De nieuwe taalvereisten zijn voor het eerst van toepassing op de beroepen die worden ingediend bij de Vlaamse bestuursrechtcolleges vanaf de dag van de inwerkingtreding van dit decreet, zoals bepaald door de Vlaamse Regering op grond van artikel 3 van dit decreet.

Op eventuele aanvullende vorderingen die worden ingediend vanaf de inwerkingtreding van dit decreet en waarvan de hoofdvordering is ingediend voor de datum van de inwerkingtreding van dit decreet, is de taalregeling niet van toepassing.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR